

FNV Position Paper EU-Mercosur vrijhandelsverdrag

Op 9 maart vindt er een rondetafelgesprek plaats in de Tweede Kamer over het EU-Mercosur vrijhandelsverdrag, waaraan Petra Bolster namens de FNV zal deelnemen. Hierbij vindt u onze visie over dit verdrag, die wij tijdens de bijeenkomst verder zullen toelichten.

Algemeen

FNV's vertrekpunt is dat de EU en Latijns-Amerika veel gemeen hebben wat betreft democratie en rechtsstaat. Op die basis moeten zij hun krachten bundelen om de gemeenschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden. Zo worstelen beide regio's momenteel met de gevolgen van meerdere recente en aanhoudende crises (economie, gezondheid, energie, klimaat, enz.), opkomende antidemocratische machten, sociale polarisatie, veranderende wereldorde en regels.

We erkennen dan ook het belang en de relevantie van het versterken van de politieke, commerciële en samenwerkingsrelaties tussen de Mercosur-landen en de Europese Unie. Deze moeten echter wel gebaseerd zijn op legitieme en transparante onderhandelingen, waarbij het maatschappelijk middenveld, zoals vakbonden, vanaf het begin intensief is betrokken.

FNV strijdt voor duurzame handel

Handels- en investeringsverdragen gaan altijd over de toegang tot elkaars markten (het opheffen van handelsbarrières en creëren gelijk speelveld) en de bescherming van investeringen van bedrijven. Het is de bedoeling volgens de EU dat ze ook goed zijn voor de economie en werkgelegenheid. Helaas laat de praktijk zien dat vooral grote bedrijven (multinationals) er voordeel van hebben. Dat gaat vaak ten koste van bijvoorbeeld onze werknemersrechten, gezondheid en milieu.

In 2016 heeft de FNV in SER-verband – samen met de sociale partners – een aantal uitgangspunten gedefinieerd voor de beoordeling van handels- en investeringsverdragen. Dit noemen we ook wel de SER-meetlat¹. Dit verwoordt wat ons betreft nog steeds het beste de voorwaarden waar internationale handels- en investeringsverdragen aan moeten voldoen.

Wat zijn deze voorwaarden voor handels en investeringsakkoorden van de SER meetlat in het kort?

- Verminderen van de ongelijkheid in de wereld en zorgen voor duurzame welvaart
- Gepaard gaan met controle op arbeidsnormen, zoals:
 - Geen dwangarbeid, geen kinderarbeid en geen discriminatie op de werkvloer
 - Vrijheid van vakbondsorganisatie garanderen
 - Vakbonden het recht geven om collectief te onderhandelen over arbeidsvoorwaarden
- Verbetering van de Europese beschermingsniveaus voor arbeidsomstandigheden
- Publieke diensten horen niet thuis in handelsverdragen (denk aan energielevering, drinkwatervoorziening en postlevering)
- Overheden moeten de vrijheid hebben om bepaalde diensten van algemeen belang te verklaren en om maatregelen te nemen in het belang van hun bevolking

¹ <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2016/ttip-hoofdpunten.pdf>

- Het onderhandelingsproces van de handelsverdragen moet transparant zijn met voldoende ruimte voor democratische controle.

Vrijheid van organisatie en onderhandelen, het uitbannen van dwangarbeid, kinderarbeid en discriminatie op de werkvloer zijn fundamentele arbeidsrechten en vastgelegd bij de Internationale Arbeidsorganisatie, de ILO. Dit zijn geen onmogelijke eisen op het gebied van milieu en klimaat, arbeidsomstandigheden en mensenrechten, zoals VVD-minister Schreinemacher recent aangaf in een interview. En al helemaal niet eisen die eenzijdig worden opgelegd door Europa waar andere landen niet aan kunnen voldoen zoals zij in hetzelfde gesprek suggereert. Nee, de fundamentele arbeidsrechten zijn internationale standaarden zoals overeengekomen door alle landen die zijn aangesloten bij de ILO, naast alle Europese landen zijn dit ook de Mercosurlanden. Alleen door ons daar allemaal aan te houden creëren we daadwerkelijk een gelijk speelveld.

EU-Mercosur

Het EU-Mercosur verdrag voldoet niet aan de SER meetlat, dit is niet alleen onze mening maar ook die van onze collega-vakbonden in de Mercosurlanden. Dit is duidelijk verwoord in een gezamenlijke verklaring van de Europese vakbonden (EVV) en het coördinatieplatform vakcentrales uit Mercosurlanden (CCSCS).² Een belangrijk bezwaar daarbij is dat de overeenkomst geen effectief afdwingbare mechanismen of voorwaarden bevat om naleving van deze internationale fundamentele arbeidsrechten in beide handelsgebieden te garanderen. Arbeidsrechten en duurzaamheid zijn nu slechts beschreven in een niet-afdwingbaar TSD-hoofdstuk (in plaats van integrale en bindende inbedding van deze onderwerpen in het verdrag).

De overeenkomst voorziet ook geen rol voor vakbonden om toezicht te houden op en te zorgen voor naleving van de fundamentele internationale arbeidsnormen. Het voorstel van de vakbonden is om hier een specifiek Labour Forum de rol te geven om toezicht te houden op de uitvoering van de arbeidsdimensie van de overeenkomst. Zoals het nu is negeert de overeenkomst de democratische controle-rol van de sociale partners (werkgevers en vakbonden) als fundamentele actoren van duurzame ontwikkeling.

Daarnaast is er nog een aantal belangrijke bezwaren:

Er is sprake van ongelijkwaardigheid tussen de economieën van de EU en de Mercosurlanden. Het akkoord versterkt de rol van Mercosur-landen als louter exporteurs van primaire grondstoffen en importeurs van geïndustrialiseerde en hoogtechnologische producten.

Het akkoord vergroot het risico hiermee op de-industrialisatie van de Mercosur-landen. Bijvoorbeeld: Een aanzienlijk deel van de Braziliaanse aankoop van Argentijnse industriële en consumentenproducten zal worden vervangen door de aankoop van Europese producten.

Het akkoord gaat ten koste van duurzaamheid en vergroot het verlies van fatsoenlijke banen in industrie en diensten. Het leidt slechts tot een toename van laag productieve banen in sectoren als land- en mijnbouw in de Mercosurlanden.

De EU-Mercosur overeenkomst gaat over veel meer dan alleen goederen. Ook diensten,

² <https://www.etuc.org/en/publication/cono-surccscs-etuc-joint-statement-bi-regional-association-agreement-between-european>

investeringen en overheidsaankopen zoals aanbestedingen zijn onderdeel van het verdrag. Het verdrag voorziet de privatisering van diensten in de publieke sector zoals de watervoorziening en de aanleg van wegen. Lokale bedrijven uit de Mercosur-landen zullen op deze terreinen moeten concurreren met veel grotere multinationals uit Europa.

Vanuit werknemersstandpunt: Hoe wel een EU-Mercosur akkoord?

Zowel de vakbonden uit Mercosur-landen als de EU willen een overeenkomst die daadwerkelijk leidt tot versterking van politieke, sociale, economische en culturele relaties tussen beide regio's. Een overeenkomst die mensen- en arbeidsrechten, fatsoenlijk werk, duurzame ontwikkeling en democratische waarden bevordert.

Dat was ooit ook het oorspronkelijke uitgangspunt van de onderhandelingen voorafgaand aan het EU-Mercosur akkoord. Een akkoord op basis van discussie en samenwerking tussen twee verschillende realiteiten, dat de economische en commerciële verschillen tussen de regio's kleiner maakt, geen nadruk legt op Mercosurlanden als uitsluitend leverancier van goedkope grondstoffen en een afzetgebied van EU-producten met veel meer toegevoegde waarde.

In plaats daarvan pleit de FNV voor een samenwerkingsakkoord dat staat voor duurzame ontwikkeling van eigen industrie, wetenschap en fatsoenlijk werk, waarbij democratische principes en internationale normen gelden. Dus niet wat het nu is geworden, een ordinair handelsakkoord ten gunste van grote agrobusiness bedrijven of andere multinationals, dat zal leiden tot grotere verschillen tussen de twee regio's.

Voorwaarde is dat vakbonden uit beide regio's vanaf het begin ook daadwerkelijk inbreng hebben in het opstellen van het akkoord. Werknemers hebben nooit een reële en effectieve inbreng gehad in de EU-Mercosur onderhandelingen, die plaatsvonden onder een antidemocratisch scenario en met een totaal gebrek aan transparantie .

Het Europees Verbond van Vakverenigingen(EVV) en het Coördinatieplatform van Vakcentrales uit de Mercosurlanden (CCSCS) roepen de partijen op om opnieuw over de overeenkomst te onderhandelen om naar behoren rekening te houden met de zorgen van werknemers en vakbonden aan beide zijden.